

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε΄

Ε.16 Η πόλις ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Α 1.1-8

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὥς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὥς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναίαι. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.	Επειδὴ βλέπουμε ὅτι κάθε πόλη αποτελεί ένα εἶδος κοινωνίας (κοινωνικῆς συνύπαρξης, κοινότηας) καὶ ὅτι κάθε κοινωνία ἔχει συγκροτηθεῖ για την ἐπίτευξη κάποιου ἀγαθοῦ (διότι ὅλοι κάνουν τα πάντα για χάρη αὐτοῦ που θεωροῦν πως εἶναι ἀγαθό), εἶναι φανερό ὅτι ὅλες (οἱ κοινωνίες) στοχεύουν σε κάποιο ἀγαθό, προπάντων ὁμως στο ἀνώτερο ἀπὸ ὅλα τα ἀγαθὰ (στοχεύει) αὕτη που εἶναι ἀνώτερη (σπουδαιότερη) ἀπ' ὅλες καὶ ἡ ὁποία περικλείει ὅλες τις ἄλλες. Αὕτη εἶναι ἡ ονομαζόμενη πόλη καὶ πολιτική κοινωνία. [...] Ἡ κοινωνία που ἀποτελεῖται ἀπὸ περισσότερες κώμες εἶναι μια ολοκληρωμένη πόλη (ἡ τελειότερη μορφή κοινωνικῆς συμβίωσης), που μπορούμε να πούμε ὅτι πέτυχε τελικὰ την ὑψίστη δυνατὴ αὐτάρκεια· συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τὴ ζωή, στην πραγματικότητα ὁμως ὑπάρχει για να εξασφαλίζει τὴ καλὴ ζωή (τὴν εὐτυχία). Γι' αὐτὸ κάθε πόλη εἶναι φυσικὸ δημιούργημα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ πρῶτες μορφές κοινωνίας (οικία - κώμη). Διότι αὕτη εἶναι ἡ (ἀπώτατη) ολοκλήρωση τῆς ἐξέλιξης ἐκείνων (οικία - κώμη) καὶ ἡ φύση (ενὸς ὄντος) εἶναι ἡ μορφή που παίρνει κατὰ τὴν ἀπώτατη ολοκλήρωσή του (καὶ ἡ φύση εἶναι σκοπός).

Εισαγωγικά

Σύνδεση με τα προηγούμενα

Τα *Πολιτικά*, το κυριότερο σύγγραμμα πολιτικῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀποτελεῖ κατὰ κάποιον τρόπο συνέχεια, προέκταση τῶν *Ἠθικῶν Νικομαχείων*. Καὶ

τούτο διότι, όπως είδαμε στις Ενότητες από τα *Ηθικά Νικομάχεια*, το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται και αξιολογείται η ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου είναι η οργανωμένη πολιτική κοινότητα, η πόλις. Επίσης, το ύψιστο ανθρώπινο αγαθό, η *εὐδαιμονία*, αποτελεί σύνολο πράξεων, κρίνεται κάθε στιγμή στις σχέσεις του ανθρώπου με τους άλλους και με τα πράγματα. Γι' αυτό, **η εὐδαιμονία είναι κατεξοχήν πολιτικό αγαθό** και σε αυτό (οφείλει να) αποβλέπει η πολιτική. Έτσι, όπως θα δούμε και στην Ενότητα 16, η *εὐδαιμονία* τίθεται ως σκοπός μόνο μέσα σε οργανωμένες κοινωνικές οντότητες και μπορεί να επιτευχθεί πλήρως στην ανώτερη από αυτές, που είναι η *πόλις*, καθώς αυτή δεν αποσκοπεί μόνο στην επιβίωση των μελών της (στο ζῆν) αλλά και στη συλλογική και ατομική ευτυχία των πολιτών, στην ολοκλήρωσή τους (στο εὖ ζῆν).

ΝΟΗΜΑ

Ο Αριστοτέλης επιχειρεί έναν πρώτο ορισμό της πόλης - κράτους, προσδιορίζοντας τον σκοπό για τον οποίο έχει συγκροτηθεί. Με δεδομένα ότι η πόλη - κράτος αποτελεί μια μορφή κοινωνικής συνύπαρξης και ότι κάθε μορφή κοινωνικής συνύπαρξης στοχεύει σε ένα αγαθό -την πραγματοποίηση του οποίου επιδιώκουν όλοι οι πολίτες- εξάγεται το συμπέρασμα ότι και αυτή αποβλέπει στην επίτευξη κάποιου αγαθού. Επειδή όμως η πόλη συνιστά ανώτερη μορφή κοινωνικής συνύπαρξης -αφού εμπεριέχει και προϋποθέτει όλες τις άλλες- έπεται ότι και το αγαθό στο οποίο αυτή αποβλέπει είναι ανώτερο από όλα τα αγαθά.

Στη συνέχεια ερμηνεύει την προέλευση και τον σκοπό της πόλης. Καθώς η πόλη προήλθε από τις πρώτες ομάδες συνύπαρξης των ανθρώπων, αποτελώντας εξέλιξη εκείνων, είναι φανερό ότι είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης, η οποία έχει ως σκοπό την εξασφάλιση μιας ανώτερης ποιότητας ζωής, επιτυγχάνοντας την ύψιστη αυτάρκεια. Συγχρόνως αποδεικνύει ότι η πόλη υπάρχει εκ φύσεως, καθώς είναι ολοκλήρωση των πρώτων κοινωνικών ομάδων συνύπαρξης -οι οποίες υπάρχουν και αυτές εκ φύσεως- και καθώς η *φύσις* ενός πράγματος συμπίπτει με το *τέλος* του, δηλαδή με τη μορφή που έχει όταν φτάνει στην απώτατη ολοκλήρωσή του.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η συλλογιστική πορεία της 1ης παραγράφου

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὁρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν → Κάθε πόλη - κράτος είναι μια κοινωνία / μορφή κοινωνικής συμβίωσης.

καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν → Κάθε κοινωνία / μορφή κοινωνικής συμβίωσης αποσκοπεί σε κάποιο αγαθό. Άρα, είναι φανερό πως όλες οι μορφές κοινωνικής συμβίωσης αποσκοπούν σε κάποιο αγαθό.

δήλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται → (Συμπέρασμα που υπονοείται) Η πόλη - κράτος αποσκοπεί σε κάποιο αγαθό.

(Οι παραπάνω προτάσεις συγκροτούν έναν **επιμέρους παραγωγικό συλλογισμό**).

(τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες)

Τελεολογική αντίληψη: Κάθε πράξη γίνεται με **σκοπό** την επίτευξη κάποιου αγαθού. Ειδικότερα, γίνεται με σκοπό αυτό που ο καθένας θεωρεί αγαθό.

μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας → Στο ανώτατο αγαθό αποσκοπεί η ανώτατη μορφή κοινωνικής συμβίωσης, η οποία περικλείει και όλες τις άλλες μορφές κοινωνικής συμβίωσης, (αφού το αγαθό στο οποίο αποβλέπει κάθε μορφή κοινωνικής συμβίωσης αντιστοιχεί αξιολογικά στον χαρακτήρα της, δηλαδή οι κατώτερες / ατελέστερες κοινωνίες αποβλέπουν σε κατώτερα αγαθά, οι ανώτερες σε ανώτερα και η ανώτατη στο ανώτατο. Η αιτιολόγηση αυτή υπονοείται).

Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική → Η πόλη - κράτος είναι η ανώτερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης (αφού αυτή εμπεριέχει όλες τις άλλες

μορφές κοινωνικής συμβίωσης, όπως την οικογένεια, τη φυλετική συγγένεια και σχέση, το χωριό, μια συντεχνία κ.ά.)

Συμπέρασμα: Η πόλη - κράτος αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά.

Ως όλον η πόλις έχει για στόχο της την ευδαιμονίαν, κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της **αυτάρκειας**, της απόλυτης μακάρι ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλη. Επομένως, ύψιστος σκοπός της ύπαρξής της είναι το **κοινό αγαθό, η συλλογική και ατομική ευτυχία των μελών της**.

(Στο 2ο μέρος της συλλογιστικής πορείας μπορούμε να διακρίνουμε έναν **2ο παραγωγικό συλλογισμό**.

Η 2η παράγραφος

Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία → Η πόλη - κράτος αποτελεί **ολοκλήρωση του εξελικτικού κύκλου** των φυσικών μορφών κοινωνικής συμβίωσης: ΟΙΚΟΣ → ΚΩΜΗ → ΠΟΛΙΣ.

τέλειος πόλις → Άρα, η πόλη - κράτος είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης και είναι ο σκοπός προς τον οποίο τείνουν όλες οι άλλες μορφές κοινωνικής συμβίωσης, προκειμένου να φτάσουν στην απώτατη ολοκλήρωσή τους.

ἤδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὥς ἔπος εἶπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὔσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν → **Στόχος** της πόλης είναι όχι απλώς η κάλυψη βασικών αναγκών του ανθρώπου (το ζῆν), αλλά η ευδαιμονία (το εὖ ζῆν), που επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση της *αὐταρκειᾶς*.

Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν → **Συλλογισμός που αποδεικνύει τη θέση** ότι η πόλις φύσει ἔστιν

εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωνίαι → **1η προκείμενη:** Οι πρώτες κοινωνικές οντότητες (ο ΟΙΚΟΣ και η ΚΩΜΗ) υπάρχουν εκ φύσεως.

Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων → **2η προκείμενη:** Η πόλις είναι το **τέλος**, δηλαδή ο σκοπός και η απώτατη ολοκλήρωση των πρώτων μορφών κοινωνικής συμβίωσης.

ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν → **3η προκείμενη:** Η φύση ενός πράγματος συμπίπτει με το **τέλος**, είναι η μορφή που έχει αυτό κατά τη στιγμή της ολοκλήρωσής του.

(Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν) → **Συμπέρασμα:** Η πόλη υπάρχει εκ φύσεως, ανήκει στην κατηγορία των φυσικών οντοτήτων.